

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов
« 04 » вересня 2016 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ
(ФІЛОСОФІЯ, РЕЛІГІЄЗНАВСТВО)**

Галузь знань 0201 Культура
Спеціальності 5.02010201 Бібліотечна справа

Галузь знань 0305 Економіка та підприємництво
Спеціальність 5.03050801 Фінанси та кредит

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № РЗ/12

(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » 20 ____ р.

Київ – 2016 рік

Робоча програма з дисципліни «Основи філософських знань (Філософія, релігієзнавство)» для студентів галузі знань Бібліотечна справа, 5.02010501 галузі знань 0305 Економіка та підприємництво, спеціальності 5.03050801 Фінанси та кредит.

Розробники: Складан А.А., Нос. Н.М. викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства (Н.К.Бурдіна)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Модулів – 1</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Загальна кількість годин – 45</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,7</p>	<p>Галузь знань 0305 Економіка та підприємництво</p> <p>Спеціальність 5.03050801 Фінанси та кредит</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 2</p> <p>Аудиторні заняття: 30 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 12 год.</p> <p>Семінарські заняття: 10 год.</p> <p>Індивідуальні заняття: 6 год.</p> <p>Модульний контроль: 2 год.</p> <p>Самостійна робота: 15 год.</p> <p>Вид контролю: <u>екзамен</u></p>
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Модулів – 1</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Загальна кількість годин – 45</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,7</p>	<p>Галузь знань 0201 Культура</p> <p>Спеціальність: 5.02010201 Бібліотечна справа</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 2</p> <p>Аудиторні заняття: 30 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 12 год.</p> <p>Семінарські заняття: 10 год.</p> <p>Індивідуальні заняття: 6 год.</p> <p>Модульний контроль: 2 год.</p> <p>Самостійна робота: 15 год.</p> <p>Вид контролю: <u>екзамен</u></p>

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вивчення філософії має на меті надати можливість розуміння загальних закономірностей існування й розвитку світобудови у контексті вивчення філософських основ й релігійної толерантності крізь призму учіння релігієзнавства

Тому завдання курсу філософії полягає в тому, щоб ознайомити студентів з історичним та логічним методами дослідження, методом сходження від абстрактного до конкретного як необхідною умовою пізнання. Розкрити закономірності розвитку людини як головного об'єкта дослідження, навчити знаходити головні ланки причинно-наслідкових зв'язків і відрізняти їх від побічних, як у матеріальних, так і в духовних процесах; прослідкувати закономірності об'єктивації й матеріалізації ідей на прикладах діяльності зарубіжних та вітчизняних діячів науки та практики, виробити навички аргументації власних переконань.

До завдань курсу релігієзнавства слід віднести пояснення розділів академічного релігієзнавства та його змісту і функцій, розгляд проблеми походження релігії, різних підходів її тлумачення, розкриття сутності релігійного феномену й ознайомлення студентів з різними типами релігійних вірувань, починаючи з ранніх форм, родоплемінних релігій, аж до етнічних і світових, а також популярних на теренах України.

У студента мають бути сформовані такі предметні **компетентності**:

- Здатність називати та пояснювати функції та методів філософії та релігієзнавства, основні етапи розвитку філософської думки, головних понять та категорій філософії, ключових політико-філософських концепцій;
- здатність визначати основні напрямки філософських досліджень;
- вміння називати та аналізувати сучасні філософські течії;
- готовність до вирішення питань моралі з точки зору різних етичних теорій;
- знання основних релігійних традицій світу та сакральних книг народів світу;
- готовність свідомо орієнтуватись в цінностях сучасного людства, грамотно оцінювати і аналізувати ціннісні аспекти розвитку культури сучасної цивілізації.
- здатність використовувати традиційні філософські методи в пізнанні та духовно-практичні засоби вирішення світоглядних та методологічних проблем в історії людства;
- готовність користуватися адекватними поняттями, будувати судження та робити вірні висновки, аналізувати філософські тексти, наводити приклади та робити порівняння, робити аналіз та встановлювати зв'язки;
- готовність оперувати набутими філософськими знаннями при виробленні власної світоглядної позиції; обґрунтовувати власну думку, спираючись на досягнення світової та вітчизняної філософії.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Філософія.

Лекція 1. Сутність, особливості та функції філософії (2 год.)

Філософія як мудрість. Філософія як форма суспільної свідомості. Особливості філософського знання. Загальна характеристика філософії. Мета та порядок вивчення філософії як навчальної дисципліни. Світогляд, його структура, риси, суспільно-історичний характер. Історичні тини світогляду: міфологія, релігія, філософія. Філософський світогляд. Предмет, функції, коло основних проблем філософії.

Лекція 2. Філософський зміст проблеми буття (2 год.)

Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення. Типи онтологій. Філософський сенс проблеми буття. її історичне усвідомлення. Категорія буття: її суть і специфіка. Основні форми буття. Роль категорії «субстанція» для визначення онтологічних основ і способу буття світу. Формування науково-філософського поняття матерії. Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості. Матерія і рух. Простір і час як форми існування матерії. Поняття «світ» і «картина світу». Сучасні наукові моделі розвитку світу.

Лекція 3. Проблема пізнання (2 год.)

Пізнання у контексті людського існування. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Види пізнавальної діяльності: чуттєве і раціональне. Діалектика чуттєвого і раціонального у пізнанні. Принцип визначальної ролі практики в пізнанні. Творчість як конструктивний принцип пізнання. Інтуїція. Проблема істини у філософії та науці. Практика як головний критерій істини. Поняття науки. Специфіка наукового пізнання. Методологія наукового пізнання. Метод і методологія. Рівні методологій. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного дослідження. Сучасна методологія пізнання. Логіка наукового дослідження та її етапи (факт, проблема, гіпотеза, доказ, теорія). Соціальні функції науки. Наука і мораль. Свобода наукового пізнання і соціальна відповідальність вченого.

Лекція 4. Філософська антропологія. Мета і цінність людського життя (2 год.)

Філософська антропологія як розділ філософського знання. Людина як основний предмет філософської антропології. Проблема людини в історії філософії: есенціалістська та екзистенціалістська парадигми. Людина в сучасному філософському дискурсі. Основні підходи до сенсожиттєвих пошуків. Проблема смерті.

Змістовний модуль 2. Релігієзнавство

Лекція 5. Походження релігійних вірувань й специфіка релігієзнавства (2 год.)

Становлення релігієзнавства як галузі наукового знання: ідеї, підходи, концепції

(загальна характеристика). Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна. Об'єкт, предмет і структура релігієзнавства: історія релігії, географія релігії, соціологія релігії, феноменологія релігії, психологія релігії, філософія релігії.

Ранні форми релігійних вірувань: магія, фетишизм, анімізм, їх визначення, становлення, загальне й особливе у функціонуванні та вияви в сучасних релігіях.

Наукові концепції походження релігії: астральна (солярна), міфологічна, анімістична, прамонотеїзму, аніматизму, преанімізму, магічна, соціальна, психологічна тощо. Матеріалістичне вчення про виникнення релігії. Сучасні уявлення про походження релігії.

Світові релігії: визначення, виникнення і характерні риси.

Соціально-історичні умови та ідейні джерела виникнення, хронологія і географія поширення, кількісні показники буддизму. Виникнення і еволюція християнства: I-XI століття (загальна характеристика). Православ'я: історія формування, кількісні показники та географія поширення. Католицизм: історичні етапи, особливості формування, кількісні показники та географія поширення. Протестантизм: соціально-економічні, політичні, ідеологічні, релігійні передумови виникнення. Соціально-історичні причини виникнення, ідейні витoki, кількісні показники і географія поширення ісламу.

Лекція 6. Поширення релігій на теренах України (2 год.)

Дохристиянські вірування слов'ян. Хрещення Русі. Проблема Київської митрополії та боротьба її за незалежність. Православна Церква під татарами, Литвою та Польщею. Розділення митрополій на Київську та Московську. Унія православної церкви з Римом. Православ'я в козацьку добу. Монастирі у житті українського православ'я. Митрополит Петро Могила та його роль у піднесенні православ'я. Приєднання Київської митрополії до Російської православної Церкви. Секуляризація та експропріація церковного майна при Петрі I. Ліквідація монастирських угідь. Націоналізація церковного майна радянською владою.

Виникнення автокефального та обновленського руху в XX ст. в Україні. Православна Церква в радянські часи. Гоніння на Церкву. Відродження православ'я в наші часи. Розкол в українському православ'ї: проблема канонічності та національної автокефалії. Православні церкви в Україні. Перспективи подолання релігійних конфліктів. Римо-католицька Церква в Україні. Грекокатолицька Церква (уніатська).

Нетрадиційні неорелігії в Україні. Поліфонічність та синкретичність духовно-релігійної мапи України. Традиційні релігійні меншини. Неохристиянство, харизматичні рухи, релігії східного спрямування, синкретичні вірування, езотеричні об'єднання, неоязичництво, сайєнтологічні рухи, магічні та сатанинські культури.

Навчально-методична карта дисципліни «Основи філософських знань»

Разом: 54 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 24 год., підсумковий контроль – 2 год.

Модуль	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Зародження й історичний розвиток філософії				Релігієзнавство	
Лекції	Сутність, особливості та функції філософії	Філософський зміст проблеми буття	Проблема пізнання.	Філософська антропологія. Мета і цінність людського життя	Походження релігійних вірувань Сучасні світові релігії	Поширення релігій на теренах України
Семінари		Проблемні області філософії.	Діалектика та її альтернативи	Етика та естетика.	Світові релігії: буддизм та іслам.	Розвиток релігій в Україні
Самостійна робота	<i>Табл. 6.1.</i>					
Види поточного контролю	<i>МКР</i>					
Підсумковий контроль	<i>Екзамен</i>					

1. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	сем.	інд.	СР	МКР
Модуль 1. Філософія						
Лекція 1. Сутність, особливості та функції філософії	3	2			1	
Лекція 2. Філософський зміст проблеми буття	8	2	2	2	2	
Лекція 3. Проблема пізнання.	6	2	2		2	
Лекція 4. Філософська антропология. Мета і цінність людського життя	8	2	2	2	2	
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	25	8	6	4	7	
Модуль 2. Релігієзнавство						
<i>Лекція 5. Походження релігійних вірувань й спеціального релігієзнавства. Сучасні світові релігії</i>	8	2	2		4	
<i>Лекція 6. Поширення релігій на теренах України</i>	10	2	2	2	4	
<i>Модульний контроль</i>	2					2
<i>Разом за змістовним модулем</i>	20	4	4	2	8	2
<i>Усього годин за навчальним планом</i>	45	12	10	6	15	2

2. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проблемні області філософії	2
2	Діалектика та її альтернативи	2
3	Етика та естетика	2
4	Світові релігії: буддизм та іслам.	2
5	Розвиток релігій в Україні	2

3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Сутність, особливості та функції філософії	1	5
2	Історичні типи розвитку філософського знання	2	5
3	Предметні області філософії.	2	5
4	Українська філософія	2	5
5	Сучасна світова філософія	4	10
6	Походження релігійних вірувань й специфіка релігієзнавства	4	10
Разом		15 год.	40 балів

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи філософських знань» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську (рейтингову) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи
1. Відвідування лекцій	1
2. Відвідування семінарів (практичних)	1
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10
5. Опрацювання фахових джерел	10
6. Написання реферату	15
7. Виконання модульної контрольної роботи	25
9. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10
10. Творча робота, есе	20

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Шкала оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу, з, можливими незначними недоліками.
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
		Незадовільно з можливістю повторного складання –

FX	35-59	незадовільний рівень знань (умінь), з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з можливістю повторного прослуховування досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.
- ✓

РОЗРАХУНОК БАЛІВ

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	6	6
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	5	5
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	6	40
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	3	10	30
6. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25
Всього			106
Коефіцієнт	1,7		

10. Методичне забезпечення

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;

✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Очікувані результати:

В результаті вивчення дисципліни «Основи філософських знань» студент:

- називає та пояснює функції та методів філософії та релігієзнавства, основні етапи розвитку філософської думки, головні поняття та категорій філософії, ключові політико-філософські концепції;
- визначає основні напрямки філософських досліджень;
- називає та аналізує сучасні філософські течії;
- вирішує питання моралі з точки зору різних етичних теорій;
- називає та пояснює основні релігійні традиції світу та сакральні книги народів світу;
- орієнтується в цінностях сучасного людства, грамотно оцінює і аналізує ціннісні аспекти розвитку культури сучасної цивілізації.
- використовує традиційні філософські методи в пізнанні та духовно-практичні засоби вирішення світоглядних та методологічних проблем в історії людства;
- користується адекватними поняттями, будує судження та робить вірні висновки, аналізує філософські тексти, наводить приклади та робить порівняння, здійснює аналіз та встановлює зв'язки;
- оперує набутими філософськими знаннями при виробленні власної світоглядної позиції; обґрунтовує власну думку, спираючись на досягнення світової та вітчизняної філософії.

11. Рекомендована література

Базова

1. Арутюнов В. Філософія [Навчально-методичний посібник] / В. Арутюнов, С. Бондар. – К.: Аспект-Поліграф, 2008. – 309 с.
2. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 1. Історія світової та української філософії. – 187 с.
3. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 2. Філософські системи. – 179 с.
4. Губерський Л. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. Губерського – К.: Знання, 2009. – 621 с.
5. Огнев'юк В. Філософія. Історія філософії: Підручник / В. Огнев'юк, І. Утюж. – К.: Грамота, 2010. – 256 с.
6. Огнев'юк В. Освіта в системі цінностей сталого людського досвіду / В. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003.
7. Причепій Є. Філософія: Підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль – К.: Академвидав, 2007.
8. Докаш В. Релігієзнавство: Навчальний посібник / За ред. В. Докаша, Г. Коцур та ін. – Чернівці: Рута, 2008. – 288 с.
9. Колодний А. Основи релігієзнавства. Курс лекцій. - К., 2006.

10. Лешан В. Релігієзнавство. Кредитно-модульна система навчання: Підручник / Володимир Лешан, Ярослав Чорненький. – Чернівці, 2011. – 632 с.
11. Мозговий Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник / За ред. Л. Мозгового, О. Бучми. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 264 с.
12. Сидоренко О. Релігієзнавство. Підручник / О. Сидоренко. – К.: 2008. – 470 с.
13. Черній А. Релігієзнавство : підручник / А. Черній. — К. : Академвидав, 2008. — 400 с.
14. Харьковщенко Є. Релігієзнавство: Підручник / Є. Харьковщенко. – Х., 2007. – 379 с.
15. Щерба С. Філософія. Підручник / С. Щерба. – К.: Кондор, 2007.

Допоміжна

1. Аблеев С.Р. Философия в схемах и таблицах.-М., Высшая школа, 2004.
2. Академічне релігієзнавство. – К., 2000.
3. Андрущенко В. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 656 с.
4. Андрущенко В. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В. Андрущенко, Г. Волинка, Н. Мозгова та ін. за ред. Г. Волинки. – К.: Каравела, 2009.
5. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. - К., Тандем, 2000.
6. Арутюнов В.Ф. Філософія (навч.-метод. посібник для самостійного вивчення) -К., КНЗУ, 2001.
7. Бичко А. Історія філософії. Підручник.-Львів, 2001.
8. Присухін С. Філософія: [Навчальний посібник]. – К., 2008. - 361 с.
9. Бичко І. В. Філософія: Курс лекцій. - К., 2003.
10. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2005. — 592 с.
11. Кислюк К. Релігієзнавство / К. Кислюк, О. Кучер. – К.: Кондор, 2004. – 646 с.
12. Бичко І. Філософія. Підручник / І. Бичко. – К., 2006. – 656 с.
13. Касьян В. Філософія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. посіб. / В. Касьян. – К.: Знання, 2008. – 347 с.
14. Блощинська В.А. Етика. Практикум. – К., 2005.
15. Лешан В. Історія християнства в Україні / В. Лешан, Ю. Звенигородська. – Чернівці: Рута, 2007. – 120 с.
16. Бойченко І.В. Філософія історії. -К., 2000.
17. Бойченко І. Філософія історії / І. Бойченко, М. Горлач, І. Жиленкова, Є. Мануйлов. – К.: Прапор, 2006. – 656 с.
18. Борев Ю.Б. Эстетика.: В 2-х т. 5-е изд., доп. – Смоленск, 1997.
19. Бублик С.А. Релігієзнавство: навчальний посібник. - К., 1998.
20. Гах Є.М. Етика ділового спілкування. – К., 2005.
21. Горлач М.І. Філософія: підручник. - Харків, 2000.
22. Горський В.С. Історія української філософії. Навч. посіб. - К., 2001
23. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст. Курс лекцій. – К., 1994.
24. Еришев А.А. Религиоведение.- МАУП, 2003.

25. Естетика. Навч. посіб. За ред. Лозового В.О. – К., 2003.
26. Етика. Навч. посіб. / Аболіна Т., Єфименко В. та ін. – К., 1992.
27. Етика. Навч. посіб. За ред. В.О.Лозового. – К., 2002.
28. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К., 1999.
29. Кримський С. Про софійність, правду, смисли людського буття: Збірник науково-публіц. і філософських статей / С. Кримський. – К., 2010.
30. Левчук Л.Т. Естетика. Підручник. – К., Вища школа, 1997.
31. Левчук Л.Т., Оніщенко Р.І. Основи естетики. Навч. посіб. – К., 2000.
32. Малахов В. Етика. Курс лекцій. – К., 2002.
33. Надольний І.Ф. Філософія: посібник. -К., 1999, 2000, 2004.
34. Нестеренко В.І. Вступ до філософії: онтологія людини. – К., 1995.
35. Петрушенко В.Л., Петрушенко О.П., Скалецький М.П. Релігієзнавство. – Л., 2004.
36. Петрушенко В.П. Практикум з філософії. Навчальний посібник. - Новий світ, 2003.
37. Петрушенко В.П. Основи філософських знань. Посібник- Новий світ, 2003.
38. Причепій Є.М. Філософія: посібник. - К., 2001, 2003.
39. Релігієзнавство: Учебное пособие для высших учебных заведений. - Х., 2002.
40. Релігієзнавство: Учебное пособие для высших учебных заведений. /К.В.Кислюк. О.Н.Кучер -К., 2004.
41. Релігієзнавство: Навч. посібник / За ред. М. Ф. Рибачука. - К., 1999.
42. Релігієзнавство: Навчальний посібник/ А.Г.Баканурський та інші. -К., 2004.
43. Релігієзнавство: Навчальний посібник/ За ред. В.І. Лубського. - К., 2000.
44. Релігієзнавство: Підручник / За ред. В. І. Лубського. - К., 2000.
45. Сморгж Л.О. Естетика: Навч. посіб. – К., Кондор, 2005.
46. Стоян Т.А. Діловий етикет: моральні цінності і культура поведінки бізнесмена. – К., 2004.
47. Сучасна західна філософія: течії і напрямки. Хрестоматія / Лях В., Пазинок В. – К., 1996.
48. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. - Україна, 2000.
49. Філософія. Світ людини: Курс лекцій / Табаковський В.Г., Булатов М.О., Хамітов Н.В. – К., 2003.
50. Філософія: Курс лекцій / за редакцією І.Ф.Надольного. – Київ, 2000.
51. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528 с.
52. Філософський енциклопедичний словник. - К., 2002
53. Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова. – К.: КНТ, Центр навч. літ-ри, 2006.
54. Черний А. Релігієзнавство. - Академія, 2003.
55. Читанка з історії філософії – під редакцією Волинки Г.І. Книга 1, Книга VI. – К., 1992.
56. Щерба С.П. Філософія: короткий виклад. Навчальний посібник. - Кондор, 2004.
57. Эстетика: Словарь / Под общ. Ред. А.А. Беляева и др.. - М., 1989.
58. Этика и эстетика. Сост. Пальм Н.Д. – Харьков. ИД «ИНЖЕК», 2004.
59. Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та

ін.; за ред. В. Ярошовця. – К.: Центр учбової літератури, 2010. - 648 с.
60. Ярошовець В. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В. Ярошовця. – К.: Знання України, 2005. – 1200 с.

12. Інформаційні ресурси

<http://www.filosof.com.ua> Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України .
<http://elibrary.nubip.edu.ua/2579/1/Філософія.pdf> Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2005. — 592 с.
<http://uars.info> Українське Релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. Сковороди НАН України